

Giv et bredere mandat til det Systemiske Risikoråd

Af Jens Hauch, Vicedirektør i Kraka, og Peter Birch Sørensen, professor ved Københavns Universitets Økonomiske Institut og Senior Fellow i Kraka

Danmark har ligesom de øvrige EU lande fået et Systemisk Risikoråd. Rådet skal overvåge, om der opbygges systemisk risiko i det finansielle system, dvs. om der er risiko for, at det samlede finansielle system bliver ustabil. Det Systemiske Risikoråd består af repræsentanter for Nationalbanken, Finanstilsynet, udvalgte ministerier samt tre uafhængige eksperter.

Den systemiske risiko er betydelig i Danmark, men det Systemiske Risikoråd har i modsætning til de tilsvarende råd i mange andre EU-lande ikke beslutningskompetence. Det bør der laves om på. Udover at tildele rådet kompetence til at gribe ind over for finansielle risici bør de særlige danske begrænsninger på brugen af den såkaldte modcykliske kapitalbuffer i banker afskaffes, og rådets værktøjskasse bør udvides.

Forud for finanskrisen blev der opbygget store ubalancer og risici i det finansielle system som helhed – det man kalder systemisk risiko. Tilsynet med de enkelte finansielle institutter og den traditionelle makroøkonomiske stabiliseringspolitik viste sig at være utilstrækkeligt. Figuren viser niveauet for boligpris og kreditgivning i forhold til en "normalsituation". Både boligpriser og kreditgivning steg kraftigt forud for de seneste bankkriser i Danmark. Det er eksempler på opbygningen af systemisk risiko. Internationalt er det også erfaringen, at der forud for mange finansielle kriser sker en kraftig stigning i boligpriserne og i kreditgivningen.

De systemiske risikoråd i EU's medlemslande skal derfor overvåge opbygningen af systemisk risiko og fremlægge anbefalinger eller træffe beslutninger om stabiliserende tiltag rettet mod den finansielle sektor. Det skal reducere sandsynligheden for en ny finanskris.

Systemisk risiko kan bl.a. reduceres ved at bruge den såkaldte modcykliske kapitalbuffer. Bufferen er en stødpude af kapital, der kan justeres efter konjunktursituationen. Bufferen kan sikre en bedre polstring i bankerne og dermed modvirke, at der opstår finansiell ustabilitet og kreditklemmer i nedgangstider, som vi oplevede i kølvandet på finanskrisen. Bufferen kan også modvirke, at kreditgivningen bliver for ukritisk i opgangstider, sådan som det skete forud for krisen.

EU har besluttet, at bufferen højst kan være 2,5 pct. af de risikovægtede aktiver, hvilket er beskedent. Men derudover har Danmark lagt yderligere begrænsninger på bufferen frem mod 2019. Det er tvivlsomt, om risikobufferen vil være et effektivt instrument med så væsentlige begrænsninger.

I Danmark er det særligt vigtigt at sikre en stabil udvikling på bolig- og ejendomsmarkederne. Under finanskrisen viste det danske boligmarked sig at være mere ustabil end boligmarkedet i mange andre lande. Den udbredte anvendelse af rentetilpasningslån og afdragsfrie lån betyder sammen med ejendomsværdiskattestoppet, at de danske boligpriser også fremover må forventes at kunne variere kraftigt. Så i stedet for at begrænse kapitalbufferen burde man lægge mere i værktøjskassen. Fx særlige muligheder for at justere kreditinstitutternes risikovægte for boliglån eller differentiere dem geografisk – boligmarkederne er nemlig særligt ustabile i storbyerne.

I mange andre EU-lande træffer det systemiske risikoråd *beslutning* om kapitalbufferens størrelse. I Danmark skal rådet blot komme med *forslag* til niveauet for den modcykliske buffer og andre tiltag til at reducere finansiel ustabilitet, dvs. råd til fx regering eller Finanstilsynet. Regeringen skal så følge anbefalingen eller forklare, hvorfor man tilsidesætter den. Systemet har allerede været afprøvet: Rådet anbefalede, at regeringen skulle følge SIFI-udvalgets forslag mht. kapitalkrav til SIFI-institutterne, dvs. de systemisk vigtige kreditinstitutter. Anbefalingen blev ikke fulgt med den forklaring, at der allerede var indgået en politisk aftale. Det tyder ikke på den store lydhørhed over for rådets anbefalinger.

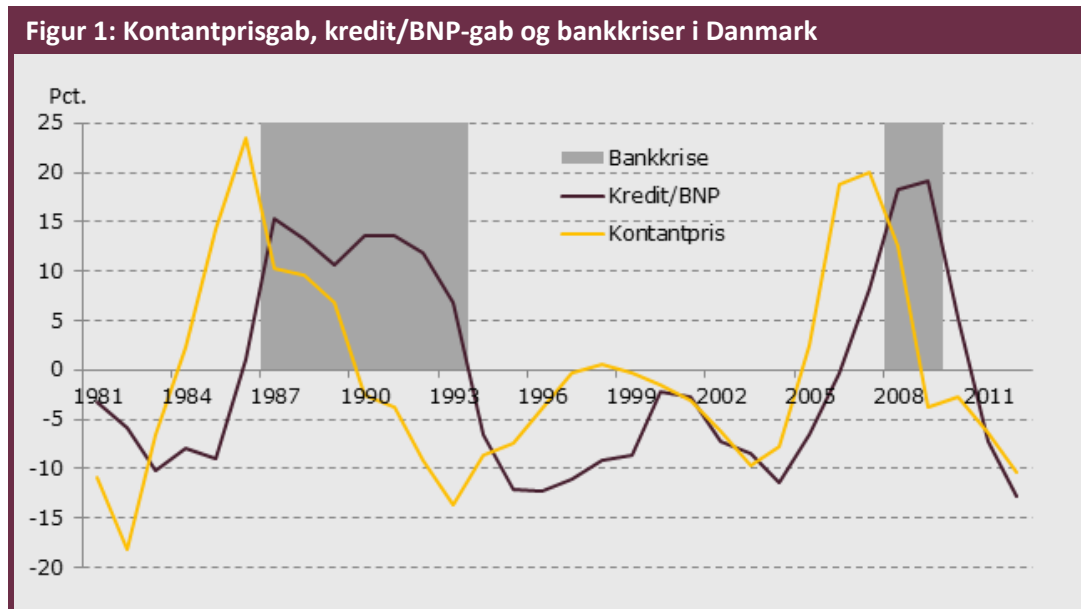
Hvis fx den modcykliske buffer skal hæves, kræver det i dag en aktiv politisk beslutning. Bufferen bliver dermed afhængig af den til enhver tid siddende regerings fokus på finansiel stabilisering. Det er imidlertid ikke ualmindeligt, at de politiske parader sænkes under en langvarig højkonjunktur. Reguleringen bliver dermed svagere under et opsving, akkurat som vi så det op mod finanskrisens udbrud. Det er velkendt, at netop dette problem kan føre til finansielle kriser.

Derfor mener vi i Kraka, at også det danske Systemiske Risikoråd bør tildeles beslutningskompetencer. Det kan medvirke til en vedvarende og troværdig håndtering af systemisk risiko.

Er det udemokratisk? Det er ikke et særtilfælde, at politikerne frivilligt overlader dele af den økonomiske politik til uafhængige institutioner. Det gælder fx hele pengepolitikken, der varetages af Nationalbanken med henblik på at sikre den faste kronkurs. De færreste opfatter det som et demokratisk problem, at Nationalbankens renteændringer ikke skal godkendes af regering og Folketing, selvom renten har rigtig stor betydning for os alle. Og i en række andre EU-lande ser man heller ikke et demokratisk problem i at give risikorådet beslutningskompetence.

En sådan kompetencefordeling ændrer ikke ved de grundlæggende demokratiske spilleregler: Hvis man politisk ikke kan leve med risikorådets beslutning, vil Folketinget til enhver tid med en aktiv beslutning kunne overtrumfe rådet.

Men hvis beslutningskompetencen omkring tekniske forhold såsom fastsættelsen af kapitalbufferen og bankernes risikovægte som udgangspunkt ligger hos rådet, vil en lidt større del af stabiliseringspolitikken fungere automatisk og derved blive mere effektiv og troværdig. Det reducerer også risikoen for, at paraderne over for opbygningen af finansielle risici sænkes i takt med, at krisen kommer på afstand.



Kilde: Finanskrisekommissionen (2014): Den danske finanskriser – kan det ske igen?